

TÜRK BASININDA BİR İÇERİK ANALİZİ ÇALIŞMASI: ERMENEK FACİASI HABERLERİ

A CONTENT ANALYSIS ON NEWSPAPERS IN TURKEY: THE CASE OF THE ERMENEK DISASTER

Arş. Gör. Sena Aydın¹

İstanbul Ticaret Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Medya ve İletişim Sistemleri Bölümü
İstanbul

Özet: Medyanın, etik değerler ile tanımlanmış, idealize edilmiş işleviyle, iktidar-sermaye ilişkilerini gözetenek reelde var olan konumu arasında ciddi bir uçurum olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle haber medyasında, içeriğin, gerçeği yansıtan bir metin değil; birtakım çıkarlar gözetilerek kurgulanmış bir hikaye olduğu birçok medya teorisiyle doğruluğu kabul edilmiş bir durumdur. Türkiye’de medya, bu sorunsalın tam da odağına oturan yapıyla, tartışılmaya muhtaç onlarca başlığıyla, incelenmek üzere için zengin bir alan sağlamaktadır. Bu çalışmada, Ermenek’te meydana gelen maden faciasının, üç hafta boyunca tiraj raporunda belli bir satış sınırını aşmış ulusal gazetelerde bazı anahtar kelimelerin ne sıklıkta kullanıldığı ve haberin ne sıklıkta ilk sayfalarda görüldüğü, içerik analiziyle incelenerek; haber içeriğinin, reel hayattan bağımsız, iktidar-basın ilişkileri çerçevesinde manipüle edilerek nasıl kurgulandığına, nasıl gazete sayfalarında görüldüğüne ve basın organlarının sahiplik ilişkilerinin, yayın politikalarını nasıl şekillendirdiğine ışık tutması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: haber, Ermenek, içerik analizi, basın, söylem.

Extended Abstract: It is an undeniable fact that there is a significant gap between the function of the media, defined and idealized with ethical values, and its location that exists in reality with pursuing the relations between power and capital. Especially for the news media, the acceptance of the fact that the content is not a text, projecting the reality, but more a product that is produced, pursuing its social effects on the hierarchical order (Nisbet, 2008), is a fact that has been explained by dozens of social theories and even if they divide in particular points, the theoreticians in this field agree in general.

Media in Turkey provides a rich territory to be analysed with its structure that positioned in the centre of this problematic and its dozens of titles that is in need of being discussed. As Noam Chomsky and Edward S. Herman pointed in their “Propaganda Model” (1988), it is a fact to be observed easily in the Turkish mainstream media that the media that is in the hands of a particular capital group to serve the news in a manner that shall justify their territories of domination, pursuing mutual interests with the group in power, and the fact that it prevails the society to be governed by this group in power, with their every-day continuous discourse that serves this interest group. Such that, according to the “Propaganda Model” that rotates around “resignation production”, the media proprietors manipulate the news in line with the interest of the elite class

¹ senaaydin@ticaret.edu.tr

by ignoring rational, critical and alternative ideas or the real requirements of the citizens, and thus provide the continuation of a cultural domination that is impossible to harm them.

From this point of view, in this study, it is analysed with an empiric method as a content analysis, that about the mine disaster that happened in Ermenek, how frequently some key words were used and how frequently the news took place on the first pages in the national newspapers that have exceeded a particular sales limit in the circulation reports for three weeks in a row. The objective of the study is to give a light upon how the news contents are fictionalized and how they are interpreted by being manipulated within the frame of power-press relations, independent of the real life, and how the proprietary relations of the media organs shape the publication policies.

In this study, by means of the data obtained in the content analysis, it is expected to reach the result that the newspapers pursue publication policies in line with proprietary relations and each newspaper would interpret the same event with differently framed forms in accordance with their own policies. Yet, it is assumed that the media proprietors, and accordingly the power owners have the power to persuade the audience or the readers to a fiction in favour of the mutual interests of the media proprietors or the power owners by means of interfering directly in the editorial process in the framing form with applications such as hiding the truth, concealing particular points or frequent repeating of the words, selection of the words, keeping the news on or out of the agenda, photograph selection for the news.

The reason of choosing this subject for analysing is to evaluate if the labourer accidents is an inherent and unpreventable situation at one point or if it is a consequence sourced by practice and that it is an actual subject as well in the political arena in Turkey, which is one of the countries where labourer deaths are seen the most intensely. While the dimensions of the discussion enlarge every day with the construction and mine accidents happening in the recent years, the Soma disaster that 301 people died according to the official records happened a major breaking point in in the discussion and became one of the main aspects of the polemic going on between the government and the opposition. Following that, a second mine disaster happened in Ermenek as a water flood in a gallery of a coal mine belonging to a private company, shortly after the incident, while 8 workers achieved to survive, 18 workers were captive and lost their lives in the gallery of the mine where the water exceeded 50 meters and the electricity circuits were shut off.

The thesis of the public has a common perspective and sense along with the news it obtained from the media and that its practice to vote as well is shaped by means of these news and that the news fiction and trace has a functional role in this process, which will be explained in details in the section where the theoretic frame takes place, became the reason why the Ermenek disaster that happened only five months later than the Soma disaster was chosen to be analysed in this study. With the opinion that it could be important to start a new discussion on the importance of how the news are interpreted in the newspapers besides holding the news actual, the content's function on creating a sense, strengthened the belief that this study would be a significant analysis. However, the news media is often criticised with the allegation that it avoids to give key information by passing off the real news with common information or ignoring completely instead of creating a real public opinion (Potter, 2005, p. 119).

In this study, within the reference period that was determined for research, by means of making content analysis on the given sampling; it was aimed to settle how the mine disaster happened in Ermenek took place in the newspapers and in which way it was framed.

The population of the research was limited within the daily national printed media and the sampling within the first pages of the national newspapers, circulations of which are over 25.000. The reason that the

population of the research was limited within the daily national printed media was to ensure at which levels they were followed daily, besides the manner of presentation of the subject. In the events where negligence or intention exists, it is a criterion about the publication policy of the newspaper that the subject keeps being followed after the first days that the news is hot. Thus, daily newspapers were preferred.

The reason that the sampling of the research was limited within the first pages of the national newspapers, circulations of which are over 25.000 was the aim to keep the research within a large scale as much as possible. The sampling of the research was analysed during a period of 3 weeks as of the day after the mine accident happened, which means as of 29 October 2014.

Among 31 newspapers that take place in the circulation range of daily newspapers making national publications, only the newspapers on the top of the circulation report of the ones belonging to the same media corporations were analysed and the others were left out of sampling. In addition to this, sports and tabloid newspapers were excluded out of sampling despite that they exceed the weekly sales rate of 25.000.

Among the newspapers seen on Table 1, the newspaper Hürriyet in Doğan Yayın Grubu (Doğan Media Group) where the newspaper Posta belongs as well, the newspapers Takvim and Yeni Asır in Turkuaz Yayın Grubu (Turkuaz Media Group) where the newspaper Sabah belongs as well, the newspaper Vatan in Demirören Yayın Grubu (Demirören Media Group) where the newspaper Milliyet belongs as well, the newspaper Akşam in Türkmedya Group where the newspaper Güneş belongs as well, sports newspapers, and tabloid newspapers Şok were not included to sampling despite that they exceed the weekly sales rate of 25.000.

Thus, in this study, all news in the first pages of 22 newspapers, that were made regarding the mine disaster that happened in Ermenek on 28 October 2014 were analysed for a period of 21 days within the reference period of the research.

Within the reference period of this research, it was reviewed in the news regarding the mine disaster that happened in Ermenek, that took place in the first pages of the newspapers taking place in the sampling, the frequencies of use of some particular words and in how many of the days of the reference period that consists of 21 days this news was published in the newspapers taking place in the sampling.

In the sampling of the research, the particular words, the frequencies of use of which were measured by making analysis of content regarding the news about the incident lived in Ermenek, during the reference period are as follows: Accident (accident in Ermenek, mine accident), murder (murder of work), murderer of the labourers, massacre, safety of work (occupational health, safety), negligence.

To make a preference between the words "accident" and "disaster" means to make a preference between seeing the incident as it happened by its nature, as a bad situation that may cause loss of lives and properties and as where too many dues are paid, as a situation of which the dimension of tragedy is more comparing to accident. It is important for this reason to define the incident lived in Ermenek as an accident or as a disaster by the newspapers that has a role of recreating a sense of a reality with a particular discourse. For this reason, as it can be seen in Table 2, the frequencies of use of the words accident and disaster, regarding the incident lived in Ermenek were compared of the 22 newspapers that took places in the sampling of the research.

During performing the content analysis, the frequencies of use of the words "murder of work", "murderer" and "massacre", regarding the incident lived in Ermenek were compared as well. The lack of the provision of required work safety conditions and inspection of the working conditions were inquired from place

to place and the allegation that the state's and/or the mine proprietor company's being the responsables of the disaster was discussed. It is important with which frequency the key words that can provide this argument to earn a place in sense for the newspapers that make publications with the arguments such as the state and the responsible company had failed to take even the basic safety precautions and to make no inspections with completely financial worries and only with a motivation of more profit oriented and disregarding the labourers' lives and accordingly the responsables are directly the murderers. For the newspapers, the uses or the frequencies of uses of these alleging words is an important indicator in respect of exposing their publication policies and orienting the readers and making the readers interrogate this allegation. For this reason, as it can be seen in Table 3, within the reference period of the research, it was analysed in the news about the Ermenek disaster that takes place in the sampling of the research, the frequencies of use of the word of "murderer" as a reference to the government or the employer and the words of "massacre" and "murder of work" as a reference to the incident.

As the reason for the disaster to happen, the allegation of the state and/or the mine proprietor company to fail to fulfil their responsibilities on providing the required work safety for the workers is one of the criterions that expose the publication policies of the newspapers. Yet, the newspapers may choose not to take this possibility or situation in their agenda and leave no suspicion in the minds of the readers regarding the real responsibility of the incident. For this reason, as it can be seen in Table 4, it was analysed in the news about the Ermenek disaster that takes place in the sampling of the research, the frequencies of use of the words of "safety of work" and "negligence".

In the news of a newspaper, besides the frequencies of use of the words or word groups, it is one of the criterions that show that newspaper's preference on keeping that incident actual, the frequency of any newsworthy incident to take place on the newspaper. It is a preference in line with preventing the incident to exist in the public agenda, not to give place to the incident in the newspaper, disregarding it as newsworthy. As the Ermenek disaster, in the incidents where the identities of the responsible or the actors are needed to be disclosed, it is one of the essential requirements of journalism to trace the subject with inquiries and the practice of call the power to account on behalf of the public or the sufferers. Within this context, during the 21 days of the reference period, it was analysed one by one, how many days the Ermenek disaster took place in the 22 newspapers taking place in the sampling of the research.

In this study, where the content analysis was made as the method of research, the frequencies of use of the aforementioned words and the frequency of tracing the incident was detected by counting one by one during the reference period of the research, in the news regarding the Ermenek incident taking place in the sampling of the research.

In conclusion, as the data is assessed, even though the expected results were encountered from place to place, it was seen that the frequencies of use of the key words and the duration of the newspapers to keep the news actual, did not proceed in a different rate comparing between the newspapers opposing the government and the newspapers supporting the government through proprietary relations. For example, following data such as; the frequencies of use of the word "disaster" by the newspapers such as Yeni Şafak, Sabah, Star (Table 2), sparing no use of the "safety of work" by the newspapers such as Star, Sabah and Güneş (Table 4), the newspapers of Yeni Şafak, Star and Güneş taking place among the newspapers that kept the Ermenek disaster actual for the longest time, were the results that were unexpected in the beginning of the study.

From this point of view, besides the words that were used in the content analysis, with the aim of analysing how the discourse used and the story fiction was configured, it was determined that a detailed discourse was required on this sampling. Thus, it was considered that the reason of the possibility of disproving

the most part of the hypothesis of the results obtained by a content analysis could still be analysed with a scientific study. As a result, with the point of view that the news text is the main field determining at which level the partisanism is (Potter, 2005, p. 118), the opinion that the cross analysis of the texts in the sampling of the research with different methods of analysis would give a more accurate consequence got enhanced.

Keywords: news, Ermenek, content analyze, press, discourse

Giriş

Medyanın, etik değerler ile tanımlanmış, idealize edilmiş işleviyle, iktidar-sermaye ilişkilerini gözeterrek reelde var olan konumu arasında ciddi bir uçurum olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle haber medyasında, içeriğin (content), gerçeği yansıtan bir metin değil, hiyerarşik düzende sosyal etkileri gözetilerek belirlenmiş, üretilmiş bir ürün olduğu (Nisbet, 2008) kabulü, onlarca sosyal teoriyle açıklanmış olan, bu alandaki teorisyenlerin, belli noktalarda ayrılışlar da, genel anlamda hemfikir olduğu bir durumdur.

Türkiye’de medya, bu sorunsalın tam da odağına oturan yapısıyla, tartışılmaya muhtaç onlarca başlığıyla, incelenmek üzere için zengin bir alan sağlar. Noam Chomsky ve Edward S. Herman’ın (1988) “Propaganda Modeli”nde işaret ettikleri gibi, belli bir sermaye grubunun elinde olan medyanın, muktedir grupla karşılıklı çıkarlar gözetilerek kendi hakimiyet alanlarını meşru kılacak şekilde haber servis etmesi, ve her gün yeniden bu çıkar grubuna hizmet eden söylemiyle toplumu, bu muktedir grup tarafından yönetilmeye razı kılması gerçeği, Türkiye’deki ana akım medyada rahatlıkla gözlemlenecek bir durumdur. Öyle ki, “rıza üretimi” kavramı etrafında dönen “Propaganda Modeli”ne göre, medya sahipleri rasyonel, eleştirel, alternatif fikirleri ya da vatandaşın gerçek gereksinimlerini görmezden gelerek, elit sınıfın çıkarı doğrultusunda haberi manipüle eder ve böylece kendilerine zarar vermesi mümkün olmayan bir kültürel egemenliğin sürdürülmesini sağlar.

Buradan hareketle, bu çalışmada, Ermenek’te meydana gelen maden faciasının, üç hafta boyunca tiraj raporunda belli bir satış sınırını aşmış ulusal gazetelerde bazı anahtar kelimelerin ne sıklıkta kullanıldığı ve haberin ne sıklıkta ilk sayfalarda görüldüğü, ampirik bir yöntem olan içerik analiziyle incelendi. Çalışmanın amacı, haber içeriğinin, reel hayattan bağımsız, iktidar-basın ilişkileri çerçevesinde manipüle edilerek nasıl kurgulandığına, nasıl görüldüğüne ve basın organlarının sahiplik ilişkilerinin, yayın politikalarını nasıl şekillendirdiğine ışık tutmaktır.

Çalışmada, içerik analizinde elde edilen veriler aracılığıyla, gazetelerin sahiplik ilişkileri doğrultusunda yayın politikası izlediği ve aynı olayı her gazetenin kendi politikası gereğince farklı çerçevelenmiş biçimleriyle göreceği sonucuna ulaşılabacağı beklenmektedir. Zira, medyanın sahiplik ilişkilerinin; medya sahiplerinin, ve dolayısıyla iktidar sahiplerinin, gerçeğin saklanması, belli noktaların gizlenmesi ya da belli noktaların ve kelimelerin sık tekrarı, kelime seçimi, haberin gündemde tutulması ya da gündem dışı bırakılması, haber için fotoğraf seçimi gibi uygulamalarla haberin çerçevelenmiş biçiminde editöryal sürece direkt müdahale ederek okuyucuyu ya da izleyiciyi, medya sahipleri ve iktidarın ortak çıkarları lehine bir kurguya ikna etme gücü olduğu varsayılmaktadır.

Analiz etmek üzere, bu konunun seçilmesi, işçi kazalarının işin doğasından gelen, bir noktadan sonra engellenemeyecek bir durum mu yoksa taammüden ihmalden kaynaklanan bir durumun sonucu mu olduğu, dünyada işçi ölümlerinin en yoğun yaşandığı ülkelerden biri olan Türkiye’de siyasi arenada da gündemde var olan bir konu olması nedeniyledir. Son yıllarda gerçekleşen inşaat ve maden kazalarıyla tartışmanın boyutu her geçen gün büyürken, resmi kayıtlara göre 301 kişinin öldüğü Soma faciası büyük bir kırılma noktası olmuş ve bir anda mevcut hükümetle muhalefet arasında süren polemğin de baş unsurlarından biri haline gelmiştir. Ardından, Ermenek’te özel bir şirkete ait kömür ocağında, bir galeriye su dolmasıyla ikinci bir maden faciası

yaşanmış, olaydan kısa bir süre sonra 8 işçi kaçımayı başarırken, suların 50 metreyi aştığı ve elektrik devrelerinin kapandığı ocağa 18 kişi galeride mahsur kalarak hayatını kaybetmiştir.

Teorik çerçevenin yer aldığı bölümde detaylı bir biçimde açıklanacak olan, halkın medyadan aldığı haberle ortak bir perspektife ve algıya sahip olduğu ve oy verme pratiğinin de bu haberler aracılığıyla şekillendiği, haber kurgusunun ve takibinin bu süreçte işlevsel bir rolü olduğu tezi, bu çalışmada incelenmek üzere Soma Faciasından sadece beş ay sonra gerçekleşen Ermenek faciasının tercih edilmesine sebep oldu. Haberi gündemde tutmanın yanı sıra içeriğinin de, algı yaratmadaki işlevi, gazetelerde haberin nasıl görüldüğünün önemi üzerine yeni bir tartışma alanı açmanın önemli olabileceği kanısıyla, bu çalışmanın kayda değer bir analiz olabileceği inancını güçlendirdi. Nitekim, haber medyası, genelde yüzeysel bilgilerle asıl haberi geçiştirerek ya da görmezden gelerek, gerçek bir kamuoyu oluşturmak yerine, kilit bilgileri vermektan imtina ettiği iddiasıyla sık sık eleştirilir (Potter, 2005, s. 119).

Okuyucuya, açıklama zorunluluğunda olduğum bir husus şudur: Çalışma boyunca, veri tarama kriterlerinden biri 2. Bölümde görüleceği üzere, “kaza” ve “facia” kelimelerinin karşılaştırılması olmasına rağmen, çalışma boyunca Ermenek’te yaşanan olay “Ermenek faciası” ya da “maden faciası” olarak tanımlandı. Çalışmanın tarafsızlığına ilişkin herhangi bir soru işaretine mahal verecek bu tercihin sebebi, Freire’nin (Freire & Horton, 1990, s. 104) tarafsızlık iddiasının, egemenin tarafında olduğunu söylemenin alternatifi olduğuna dair görüşüne katılmamdır. Ermenek’te 18 işçinin can verdiği olay faciadır.

1. Medyanın işlevselliği: Gündem belirleme, algı yaratma

Belli bir grubun, ya da daha geniş bir ölçekten söz edersek bir halkın, herhangi bir olaya ilişkin ortak bir perspektif ya da davranış biçimi kazanması, ortak bir çıkar ilişkisi etrafında toplanması, olaya dair bir kamuoyu yaratılması, demokratik toplumlarda halkın, kendisini yönetecek kişileri belirleyen topluluklar olması dolayısıyla, sosyal bilimcilerin üzerinde sık düşündüğü, çeşitli teorilerle açıklamaya çalıştığı bir durumdur.

Ortak bir perspektiften bahsederken homojen bir halktan bahsetmek mümkün olmasa da, oy verme pratiğine giden süreç söz konusu olduğunda, çoğunluğu ortak motivasyonlarla yönlendirerek bir iktidara destek çıkma, kendilerini yönetmek üzere bir zümrenin yönetime gelmesi yönünde oy verme motivasyonlarını etkileyen faktörlerin önemi göz ardı edilemeyecek niteliktedir. Bu bağlamda, sosyal bilimcilerin günümüzdeki geçerliliğini tartıştığı “agenda-setting” (gündem belirleme) teorisine göre, gündemde tutulan, servise sunulan haber ile halkın gündemde hangi haberin gerçekten önemli, kayda değer bir nitelik taşıdığı algısı arasında direkt bir ilişki olduğunu savunulur.

Başka bir deyişle, reel hayatta okuyucuyu ya da seyirciyi provoke edecek, yer yer harekete geçirecek, iktidara karşı hesap sorulacak alanların genişlemesini sağlayacak, izaha muhtaç, gerçekten önem ve haber niteliği taşıyan başka olaylar olmasına rağmen, onları ikincil plana iterek ya da göz ardı ederek, geriden bırakılanlar kadar önemli olmayan olaylara haber niteliği atfedilerek gündemde tutmak, okuyucuyu ya da seyirciyi gündemde tutulan konunun üzerinde durmaya değer olduğuna dair inancının güçlenmesine katkıda bulunur. Bu şekilde, daha önce belirlenmiş siyasal süreç kendi akışında devam ederken, kamuoyunun dikkati gündemde tutulan başka bir spesifik konuyla meşgul edilir (McCombs & Reynolds, 2002).

Öyle ki, McCombs’un (2004) vurguladığı gibi, medyanın bir haberi ne kadar süreyle gündemde tutmaya devam ettiğinin; günlük hayatta da halkın o habere değer atfedip, kamuoyu gündeminde yer almasıyla doğrudan ilgili olduğu “agenda-setting” teorisine göre, gündem belirleyiciler, halkın “ne düşünmesi gerektiği”ni değil, “ne hakkında düşünmesi gerektiği”ni kendi kontrollerinde tutarak, asıl siyasal gündem akışının devamını sağlar.

Thompson'a (2009, s. 419) göre kurumsallaşmış siyasal sisteme katılımımızı, iktidarla ilişki biçimimizi direkt etkileyen araçlar gazete, dergi ve televizyondur. Birebir iletişime geçemediğimiz, sosyal ortamımız dışında kalan tüm olayları, savaş, katliam, facia, grev gibi durumları bu kitle iletişim araçları üzerinden deneyimler, politik olan her durum hakkındaki bilgiyi bu araçlarla aracılığıyla ediniriz. Öyle ki, sosyal ortamımız dışındaki dünyayla ilişkimizi bu kitle iletişim araçlarıyla edindiğimizi bilgi akışı sayesinde kurarız. Kitle iletişim araçlarının, "haber" statüsüyle servis ettiği bu olaylar, kitlenin siyasal alanını oluşturarak siyasal tavrını biçimlendiren ana unsurlardandır. Thompson, bu araçların işlevini görmeksizin, siyasetin yapısına, doğasına ilişkin bir okumayı kendi tabiriyle "en iyi ihtimalle kısmi bir çaba" olarak görür.

İşte bu noktada, Anderson (1991, s. 35) günlük gazetelerin her gün "best-seller" (çok satılan) olduğunu vurgulayarak, gazete yoluyla aktarılan içeriğin her gün, sürekli ne kadar büyük bir kitleye düzenli olarak ulaştığına dikkat çeker. Günlük gazeteler, birbirlerine erişme şansı olmayan bu topluluk üyelerine direkt erişme şansına sahip hayati kanallardan biridir. Algı yaratma sürecinde, kullanılan dil, fotoğraflar, haberin yer aldığı köşeden kaç vuruş olduğuna, manşetinden, spotuna sayfa mizanpajları, yazı karakteri, rengi, logosu, sloganı kısacası bir gazete sayfasında görülen her bir ayrıntı ortak bir perspektif oluşturmada rol oynayan parçalardır. Bir topluluğun üyelerine, birbirlerini hiç görmeden ve ortak reel bir hayatı paylaşmadan ortak bir beğeni, bakış açısı, değer yargısı, davranış kodu yükleyen milli bilincin inşasında sayfa mizanpajı, kurgulanan değerlerin bilince işleme sürecinde etkili elementlerden biridir. Michael Billig de (1995, s. 42) gazetede ki biçimsel özelliklerin etkisine dikkat çekerek, sayfa düzeninin ortak bir anlayışı ve algıyı inşa sürecinde, sürekliliğin önemine dikkat çeker.

Haberin nasıl bir hikâye ile servis edilerek, nasıl çerçevelenerek verileceği gazetecinin tasarrufunda olsa da, aslında tüm süreç Potter'ın da işaret ettiği gibi iktidar ile çıkar ilişkilerini gözetilen gazete sahibinin de dayatması altındadır (Potter, 2005, s. 112).

Başka bir deyişle, medyanın halkın hangi konuyu daha önemli sayacağı algısındaki manipülasyon yapabilmesine sahip gündem belirleme işleminde (McLeod, 2009) sahiplik ilişkileri içeriği doğrudan etkiler. İş hayatında kâr etmeye yönelik pazarlama motivasyonu ile editöryel alana baskı uygulayan sahiplik müessesesi, içerik üzerinde temel belirleyendir (Potter, 2005, s. 108). Türkiye'deki medya yapısı, tüm bu çıkarımların net olarak görülebileceği bir karaktere sahip olması dolayısıyla incelenmeye değerdir.

2. Ermenek haberinin ulusal gazetelerde çerçevesi ve biçimi

Bu bölümde, Ermenek'te yaşanan maden kazasının gazetelerde sunulmuş şekline dair yapılan araştırmanın detayları; araştırmanın amacı, sınırlılıkları, çalışmanın evreni ve örnekleminin açıklanarak, verilerin rakamsal değerlerinin söylem analiziyle de desteklenen çapraz çözümlemesiyle ele alınacaktır.

2.1. Amacı ve metodu

Bu çalışmada, araştırma için belirlenen referans periyodu dahilinde, verilen örneklem üzerinde içerik analizi yapılarak; Ermenek'te yaşanan maden faciasının ulusal gazetelerde nasıl yer aldığı, ne şekilde çerçevelendiğinin ortaya konulması amaçlandı.

2.2. Araştırmanın sınırlılıkları

Araştırmanın evreni Türkiye'de günlük ulusal yazılı basın ile, örneklemini ise haftalık tirajı 25.000'in üzerinde olan ulusal gazetelerin ilk sayfaları ile sınırlandırıldı. Araştırmanın evreninin günlük ulusal yazılı basın ile sınırlandırılmasının sebebi; günlük gazetelerin incelenen konunun sunuş biçiminin yanı sıra, gün bazında ne ölçüde takip edilmesine olanak tanınmasıdır. İhmal ya da kastın söz konusu olduğu vakalarda, konunun olayın sıcaklığını koruduğu ilk günlerden sonra da takip edilmesi de gazetenin yayın politikası hakkında bir ölçüttür. Bu nedenle, günlük gazeteler tercih edildi.

Araştırmanın örnekleminin haftalık tirajının 25.000'in üzerinde olan gazetelerle çevrelenmiş olması, araştırmayı mümkün olduğunca geniş bir ölçekte tutma çabası nedeniyledir. Araştırma örneklemini, Ermenek maden kazasının gerçekleştiği tarihten bir gün sonra, yani 29 Ekim 2014 itibarıyla 3 haftalık süreç boyunca incelendi.

2.3. Evreni ve örneklemini

Araştırmanın evreni, Türkiye'de günlük ulusal yazılı basından, örneklemini ise haftalık tirajı 25.000'in üzerinde olan ulusal gazetelerin birinci sayfalarından oluşturuldu. Ulusal yayın yapan günlük gazete tiraj aralığında yer alan 31 gazete arasında, aynı medya kuruluşuna ait olan gazetelerin yalnızca tiraj raporunda üst sırada olanları incelenerek, diğerleri örneklem dışında bırakıldı. Bunun yanı sıra, 25.000 haftalık satış oranını aşmasına rağmen, spor ve bulvar gazeteleri de örneklem dışında tutuldu.

Tablo 1'de görülen gazeteler arasında, Posta gazetesinin de ait olduğu Doğan Yayın Grubu'ndaki Hürriyet gazetesi, Sabah gazetesinin de ait olduğu Turkuaz Yayın Grubu'ndaki Takvim ve Yeni Asır gazeteleri, Milliyet gazetesinin de ait olduğu Demirören Yayın Grubu'ndaki Vatan gazetesi, Güneş gazetesinin de ait olduğu Türkmedya Grup'undaki Akşam gazetesi, spor gazetesi olan Pas Fotomaç, Fanatik, Korkusuz gazeteleri ve bulvar gazetesi olan Şok gazetesi örneklem için belirlenen haftalık 25.000 satış rakamı sınırının üzerinde kalmasına rağmen örnekleme dahil edilmedi.

Böylece bu çalışmada, 22 gazetenin birinci sayfasında, 28 Ekim 2014 tarihinde Ermenek'te yaşanan maden faciasına ilişkin yapılan tüm haberler araştırma referans periyodu dahilindeki 21 günlük süreç boyunca incelendi.

Gazete adı	Satış
Zaman	991.010
Posta	396.716
Hürriyet	363.748
Sözcü	344.746
Sabah	308.341
Habertürk	191.224
Pas Fotomaç	188.121
Türkiye	164.476
Milliyet	158.075
Fanatik	152.263
Bugün	139.412
Yeni Şafak	114.245
Takvim	107.953
Star	103.036
Vatan	102.809
Güneş	102.061
Akşam	101.851
Taraf	56.870
Yeni Akit	56.869
Cumhuriyet	53.049
Millet	52.806
Yeni Asya	52.155

Aydınlık	52.093
Yeni Çağ	51.907
Korkusuz	51.550
Yurt	51.160
Yeni Mesaj	50.672
Milat	29.931
Şok	29.895
Birgün	27.097
Yeni Asır	26.618

Tablo 1: örneklem için belirlenen satış limitinin üzerindeki gazete tirajları

* Basın İlan Kurumu'nun ilan ettiği 15.12.2014 – 21.12.2014 tarihleri arası gazete satış raporlarıdır.

2.4. Veri toplama süreci

Bu çalışmada, referans periyodu dahilinde, örneklemde yer alan gazetelerin ilk sayfalarında yer alan, Ermenek'te yaşanan maden kazasına ilişkin haberlerde, birtakım kelimelerin kullanım sıklığına ve 21 günden oluşan referans periyodunun kaç gününde örneklemde yer alan gazetelerde bu olayın haber yapıldığına bakıldı.

Araştırma örnekleminde, referans periyodu süresince içerik analizi yapılarak Ermenek'te yaşanan olaya ilişkin yer alan haberlerde kullanım sıklığının ölçüldüğü kelimeler şunlardır: Kaza (Ermenek kazası, maden kazası), facia (Ermenek faciası, maden faciası, cinayet (iş cinayeti), katil (işçilerin katili), katliam, iş güvenliği (iş sağlığı, güvenlik), ihmal.

“Kaza” ve “facia” kelimeleri arasında bir tercih yapmak; olayı doğası gereği başa gelen, can ve mal kaybına sebep olabilecek kötü bir durum olarak görmekle, çok ağır bedellerin ödendiği, kazaya kıyasla trajedi boyutu daha yüksek olan bir durum görmek arasında da bir tercih yapmak demektir. Bir gerçekliği belli bir diskurla yeniden üretmek algı yaratma işlevi görevi gazetelerde, Ermenek'te yaşanan olayı kaza ya da facia olarak tanımlamak bu yüzden önemlidir. Bu sebeple, tablo 2'de görüleceği üzere, araştırma örnekleminde yer alan 22 gazetenin, Ermenek'te yaşanan olaya ithafen kaza ve facia kelimelerinin kullanım sıklığı karşılaştırıldı.

İçerik analizi yapılırken, Ermenek'te yaşanan facia hakkındaki haberlerde “iş cinayeti”, “katil” ve “katliam” sözcüklerinin kullanım sıklığı da incelendi. Maden faciasının yaşanmaması için gerekli iş güvenliği şartlarının sağlanmaması, iş koşullarının denetlenmemesi gazetelerde yer yer sorgulanarak, devletin ve (ve ya) maden sahibi şirketin, yaşanan facianın faileri olduğu iddiası tartışıldı. Devletin ve sorumlu şirketin, tamamen maddi kaygılarla, ve sadece daha fazla kar amacı güden, işçinin yaşamının hiçe sayan bir motivasyonla, alınması gereken en temel güvenlik önlemlerini dahi almadığı hiçbir denetleme yapmadığı dolayısıyla, sorumluların direkt katil olduğu argümanı ile yayın yapan gazetelerin, bu argümanın algıda yer etmesini sağlayabilecek anahtar kelimelerin ne sıklıkta kullandığı önemlidir. Gazetelerde, bu iddialı kelimelerin kullanımı ya kullanım sıklığı yayın politikasını ortaya koyma ve okuyucuyu yönlendirme ve okuyucuya bu iddiayı sorgulatma konusunda önemli bir göstergedir. Bu sebeple, tablo 3'te görüleceği üzere, araştırmanın referans periyodu dahilinde, örneklemde yer alan Ermenek faciası haberlerinde hükümete ya da işverene atıfla “katil”, olaya atıfla “katliam” ve “iş cinayeti” kelimelerinin kullanım sıklığı incelendi.

Facianın yaşanmasının sebebi olarak, devletin ve/ve ya maden sahibi şirketin, işçiler için gerekli iş güvenliğinin sağlanması konusunda üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirmediği iddiasının ortaya atılması da gazetelerin yayın politikasını ortaya koyan ölçütlerden biridir. Zira, gazeteler bu ihtimali ya da durumu gündemlerine hiç almayarak okuyucunun zihninde olayın asıl sorumluluğuna dair herhangi bir şüphe

birakmamayı seçebilirler. Bu sebeple, tablo 4'te görüleceği üzere, araştırma örneklemindeki gazetelerde yer alan Ermenek faciası haberlerinde "iş güvenliği" ve "ihmal" sözcüklerinin kullanım sıklığı incelendi.

Bir gazete haberinde kullanılan kelime ve kelime gruplarının kullanım sıklığının yanı sıra, herhangi bir olayın haber niteliği taşıyarak yer alma sıklığı da, o gazetenin, olayı gündemde tutmaya yönelik tercihini gösteren ölçütlerden biridir. Olaya, haber değeri atfetmeyerek gazetede yer vermemek, yaşanan olayın, kamuoyu gündeminde var olmasını engellemeye yönelik bir seçimdir. Ermenek faciası gibi, olayın müsebbiplerinin ya da faillerinin kimler olduğunun izaha muhtaç olduğu gibi vakalarda olayın sorgulanarak takibi, halk ya da ezilen adına muktedire hesap sorma pratiği gazetecilik esasının gerekliliklerindedir. Bu bağlamda, referans periyodunda kalan 21 gün boyunca, Ermenek faciasının örneklemdaki 22 gazetede kaçır gün yer aldığı tek tek incelendi.

Araştırma metodu olarak içerik analizinin yapıldığı bu çalışmada, referans periyodu süresince örnekleme yer alan Ermenek faciasına ilişkin haberlerde, yukarıda bahsedilen kelimelerin kullanım sıklığı ve olayın takip edilme sıklığı tek tek sayılarak tespit edildi.

3. Araştırmanın bulguları ve değerlendirilmesi

Bu bölümde, gazetelerdeki Ermenek faciası haberlerindeki kelime seçimleri ve gazetelerin olayı takip süresine dair içerik analizi sonuçları paylaşarak, oluşturan hipotezler bulgularla karşılaştırıldı; elde edilen rakamlar anlamlandırılarak yorumlandı; veriler, tüm bunlar ışığında değerlendirildi.

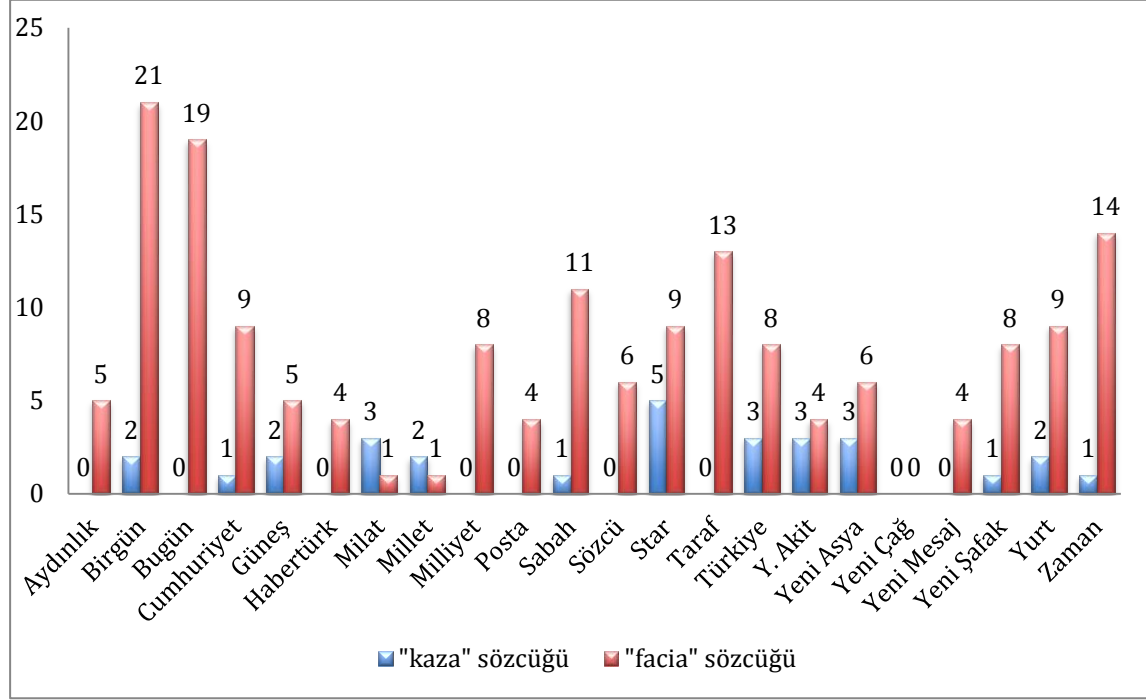
3.1. Ermenek olayını "kaza" ya da "facia" sözcüğüyle tanımlama tercihi

Ermenek'te yaşanan olayı "kaza" ya da "facia" olarak tanımlama tercihin incelendiği bu analizde, veri toplama sürecini bölümünde açıklanan kelime tercih sebepleri doğrultusunda, Ak Parti iktidarına muhalif yayın politikası izleyen gazetelerin "kaza" yerine "facia" kelimesini kullanması, hükümete yakın gazetelerin ise "Ermenek kazası", "maden kazası" gibi ifadeleri tercih edeceği beklenildi.

Örnekleme yer alan Ermenek'te yaşanan olaya ilişkin haberler incelendiğinde, tablo. 2'de görüleceği üzere, sadece 2 kere "kaza" sözcüğünü tercih eden Birgün gazetesi 21 kez "facia" sözcüğünü kullanarak 22 gazete arasında "facia" sözcüğünü en sık kullanan gazete oldu. Kaza yerine facia sözcüğünü takip etme sıklığı incelendiğinde, "facia" kelimesini 19 kere ile Bugün, 14 kere ile Zaman, 13 kere ile Taraf, 11 kere ile Sabah ve 9'ar kere ile Cumhuriyet, Yurt, ve Star gazeteleri Birgün gazetesini takip etti. Bu sıralama, Birgün'ün, Cumhuriyet'in ve Yurt Gazetesinin iktidarı sorgulayan ve mutlak bir muhalif duruş sergileyen bir yayın politikası izlemesi ve 17 Aralık 2013'te inkar edilemez bir noktaya ulaşıp Ak Parti iktidarı ve Gülen Cemaati arasında yaşanan husumet göz önüne alındığında, Cemaat taraftarı tutumuyla Bugün, Zaman ve Taraf gazetelerinin "facia" kelimesinin kullanım sıklığı beklenenin aksi bir sonuç vermedi. Fakat, "facia" kelimesinin "kaza"ya nispeten daha sık tercih edildiği listede, bu gazeteleri 11 kez ile Sabah, 9 kez ile Star Ak Parti hükümetine karşı keskin bir muhalefet izleyen Yurt gazetesiyle aynı oranda 8 kez ile Yeni Şafak, Türkiye ve Milliyet gazetelerinin olması, hükümete yakın gazetelerin "Ermenek maden faciası" yerine "Ermenek maden kazası" tabirini kullanacağı öngörüsünü çürüttü. Sabah gazetesinin ait olduğu Çalık Grubu, Yeni Şafak'ın ait olduğu Albayrak Grubu, Star'ın ait olduğu Star Medya Grubu, Milliyet'in ait olduğu Demirören Holding, Türkiye'nin ait olduğu İhlas Holding gibi Ak Parti hükümetiyle medya grupları dışında da yakın ilişkilerini sürdüren kuruluşların Ak Parti hükümetini açıktan destekleyen bir yayın politikası izleyen gazetelerinin, olayın sorumluları olarak görülen iktidarın mümkün olduğunca odak noktası olarak göstermekten kaçınmaya çalışacakları beklentisi kelime sıklığı kullanımı incelendiğinde farklı bir sonuç verdi.

"Kaza" sözcüğünün kullanım sıklığı incelendiğinde ise, beklendiği gibi Aydınlık, Bugün, Sözcü, Taraf gibi muhalif bir duruş sergileyen gazetelerde bu sözcüğün hiç kullanılmadığı, Birgün'de 21 kez "facia"ya karşı 2 kez,

Cumhuriyet'te 9 kez "facia"ya karşı 1 kez, Zaman'da 14 kez , Yeni Şafak'ta 8 kez, Yurt'ta 9 kez "facia" kelimesinin kullanılmasına karşı sadece 1'er kez "kaza" sözcüğünü kullanıldığı görüldü. "Kaza" kelimesinin "facia"ya nispeten daha sık kullanıldığı gazetelerin ise, sadece yine hükümet destekçisi Milat ve Millet gazetelerinin olduğu görüldü.

Tablo 2: "kaza" ve "facia" sözcüklerinin karşılaştırılmalı olarak kullanım sıklığı

3.2. Olayın "iş cinayeti" olduğu iddiasına dair sözcük kullanımı

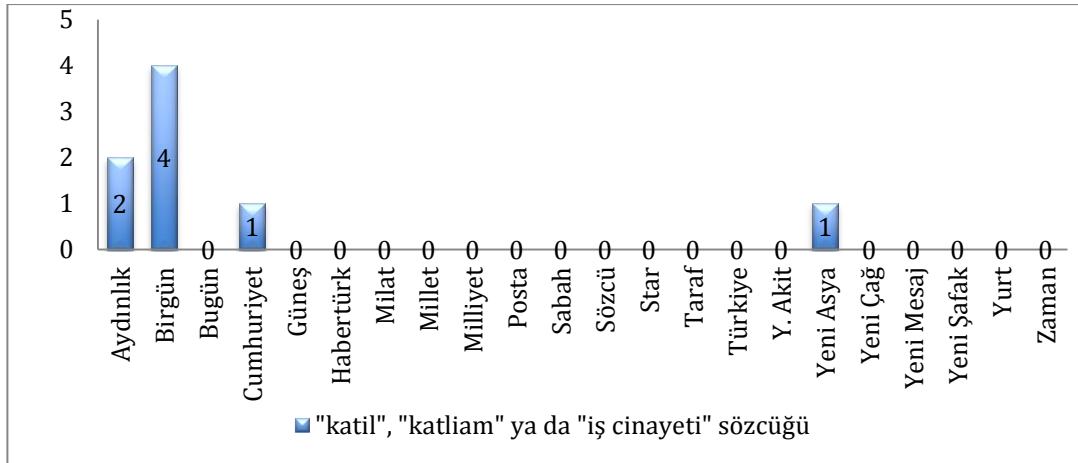
Ermenek faciasının yaşanmasının sebebi olarak, daha fazla kâr etme motivasyonu, işçilerin can güvenliğini sağlamaya yönelik gerekli önlemlerin alınmaması, iş güvenliğini önemsenmemesi, maden sahibi şirketin güvenliğe ilişkin önlemleri alıp almadığını devletin denetlememesi - ve resmi kayıtlara göre 301 kişinin can verdiği Soma maden faciasından sonra dahi madenlerdeki iş güvenliğini denetlememesi- Ak Parti hükümetine muhalif olan gazetelerin gündeme taşıdığı temel problemlerdendi. Bu bağlamda, hükümete karşı sert bir muhalif tutum içerisinde olan gazetelerin Ermenek faciası haberlerinde, olayın sorumlularının "taammüden" olaya sebebiyet verdiği, işçilerin ölümüne göz göre göre sebep olduğu iddiasını en sert diskurla ortaya koyarak, Ak Parti hükümetine ve maden sahibi şirkete ithafen yazılan "katil", olaya ithafen yazılan "katliam" ya da "iş cinayeti" kelimelerini ya da kelime gruplarını kullanmaktan çekinmemeleri beklenildi.

Örnekleme yer alan gazetelerin Ermenek faciası haberlerinde, bu sözcüklerin kullanılıp kullanılmadığını incelediği analizde, tablo 3'te görüleceği gibi sadece Aydınlik, Birgün, Cumhuriyet ve Yeni Asya gazetelerinin bu kelimeleri ya da kelime gruplarını kullandıkları görüldü. Birgün, yaşanan olayın cinayet olduğu atfında en sık bulunan gazetyken, Aydınlik gazetesinde bu kelime ya da kelime gruplarının 2 kere, Cumhuriyet ve Yeni Asya gazetelerinde ise 1'er kere kullanıldığı görüldü.

Analiz öncesinde beklenenin aksine, Gülen Cemaati'ne direkt mensup Zaman ve Bugün gazetelerinin ya da onu açıktan koşulsuz destekleyen Taraf gazetesinin, Ak Parti hükümetini olayın vuku bulmasında direkt sorumlu görseler de, "katil", "iş cinayeti", "katliam" gibi keskin ifadeler kullanmaktan kaçındıkları görüldü. Yine

beklentinin aksine, sert muhalif bir yayın politikası sürdüren Yurt gazetesinde Ak Parti hükümetini taammüden olayın faili kılan bir ifadeye rastlanmadı.

Bu bölümde, analizde taranan kelime ve kelime gruplarının kullanımının beklenenin çok altında olmasının nedeni olarak; bu ifadelerin kullanımı halinde, taammüden bir suç ithamına maruz kalacak Ak parti hükümetinin yasal haklarını kullanarak gazeteleri ağır tazminat davalarıyla ciddi bir yükün altında bırakacağı öngörüsüyle, gazetelerin bu tür keskin ifadeleri kullanmaktan imtina etmeleri ihtimal dahilinde olabilir.

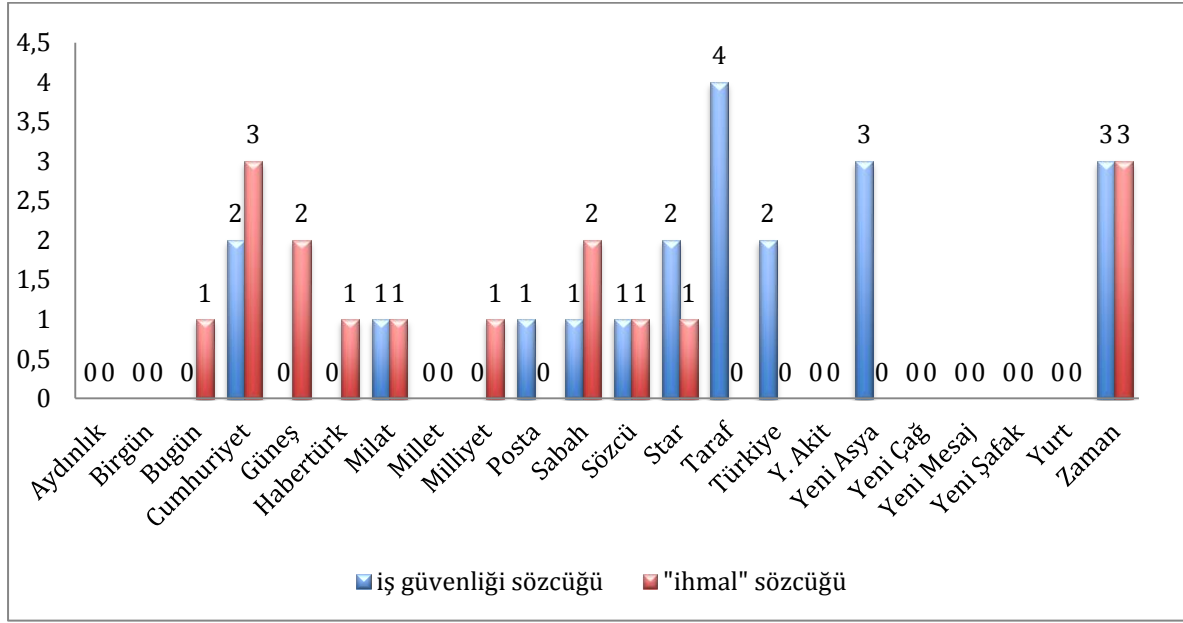
Tablo 3: Olayın, iş cinayeti olduğu iddiasına dair sözcük kullanımı

3.3. İş güvenliğine ilişkin gerekli tedbirlerin alınmadığı vurgusu

Örnekleme yer alan gazetelerin Ermenek faciası haberlerinde, "iş güvenliği" ve "ihmal" sözcükleri de, facianın iş güvenliğinin sağlanmaması, gerekli denetimlerin ihmal edilmesi gibi yapısal sorunlarına dikkat çekme oranını gözlemlemek için taranan kelime gruplarındandı. Bu kelime taramasında, yine Ak Parti hükümetine muhalif bir duruş sergilemekten çekinmeyerek, teknik sorunlara işaret eden ve olayın failerini sorgulayan gazetelerin "ihmal" vurgusundan ve "iş güvenliği"nden söz etmekten kaçınmaması beklenildi.

Tablo 4'te görüleceği üzere, Taraf gazetesi 4 kez, Zaman ve Yeni Asya gazeteleri 3'er kez, Türkiye, Star ve Cumhuriyet gazeteleri 2'şer kez, Sözcü, Sabah, Posta ve Milat gazeteleri 1'er kez "iş güvenliği" ifadesini kullanırken; "ihmal" sözcüğü, Zaman ve Cumhuriyet gazetelerinde 3'er defa, Güneş ve Sabah gazetelerinde 2'şer defa, Bugün, Habertürk, Milat, Milliyet, Sözcü ve Star gazetelerinde 1'er defa yer aldı.

Burada da, hükümete yakın olan gazetelerin belirlenen kelimeleri kullanmaktan imtina etmesi; yapısal sorunlara dikkat çekerek muhalefet eden ve olayın sorumlularını sorgulayan gazetelerin ise bu kelime ve kelime gruplarının sık bir yoğunlukla kullanması beklenmesine karşın, analiz sonucundaki rakamlar bu beklenen tabloya denk bir sonuç vermedi. Birgün, Aydınlık ve Yurt gazetelerinin bu kelime ya da kelime gruplarının hiçbirini kullanmamasına rağmen, belirlenen kelime ya da kelime grupları düşük tekrarda da olsa Sancak Grubu'nun sahipliğindeki Güneş gazetesi, Çalık Grubu'nun Sabah Gazetesi, İhlas Grubu'nun Türkiye gazetesi gibi hükümete yakın gazetelerde kullanıldığı görüldü.

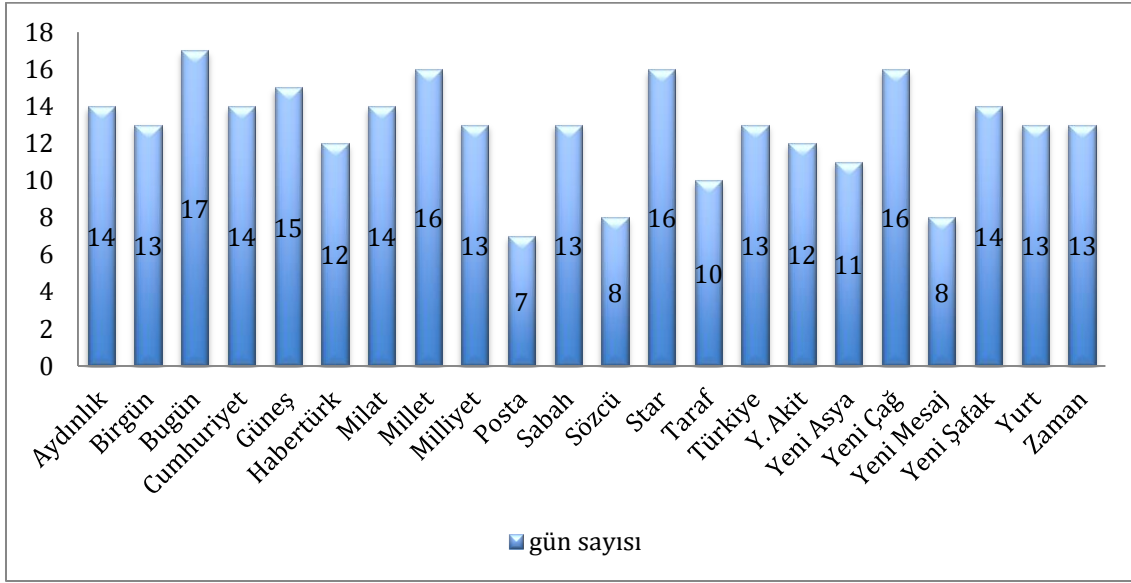
Tablo 4: "iş güvenliği" ve "ihmal" sözcüklerinin kullanım sıklığı

3.4. Gazetelerin olayı takip etme sıklığı

Birtakım anahtar kelimelerin kullanım sıklığının yanı sıra, gazetelerin olayı ne kadar süreyle gördüğü ve gündemde tuttuğu da gazetelerin yayın politikası hakkında fikir veren bir ölçüttür. Algı yaratma, gündem oluşturma gibi işlevleri olan basın, herhangi bir olayı uzun bir zaman periyodu içerisinde haber olarak görerek, Thompson'un (Thompson, 2009, s. 438) da işaret ettiği gibi olaya haber değeri atfederek algı yönetimini pekiştirir.

Bu bağlamda, örneklemde yer alan gazetelerin, 21 günden oluşan referans periyodunun kaç gününde Ermenek'te yaşanan maden faciasını ilk sayfada gördüğü incelendi. İnceleme sonucunda, Ermenek faciasına ilişkin herhangi bir habere 17 gün yer veren Bugün gazetesinin, faciayı ilk üç haftalık süreçte en uzun süre gündemine alan gazete oluşu görüldü. Bugün gazetesini, 16'şar gün ile Millet, Star ve Yeni Çağ gazetelerinin, 15 gün ile Güneş gazetesinin, 14'er gün ile Aydınlik, Cumhuriyet, Milat ve Yeni Şafak gazetelerinin, 13'er gün ile Birgün, Milliyet, Türkiye, Sabah, Türkiye, Yurt ve Zaman gazetelerinin, 12'şer gün ile Habertürk ve Yeni Akit gazetelerinin, 11 gün ile Yeni Asya, 10 gün ile Taraf, 8'er gün ile Yeni Mesaj ve Sözcü gazetelerinin takip ettiği görüldü. Posta gazetesi ise 21 gün boyunca sadece 7 gün Ermenek haberini görerek, faciayı gündeminde en düşük yoğunluklu tutan gazete oldu.

Farklı yayın gruplarına ait bu gazeteler, Ermenek faciası haberini ilk sayfalarında görme sıklığı konusunda da beklenenden farklı bir grafik çizdi. Mesela, hükümeti direkt destekleyen yayın politikasıyla bilinen Star ve Güneş gazeteleri, Bugün gazetesinden sonra, konuyu gündemlerinde en uzun tutan gazetelerken; Ak Parti hükümetine karşı sert tutumu malum olan Sözcü gazetesi, iş güvenliği açıklarına dair yapısal sorunlarıyla bu faciayı gündemde tutarak etkin bir muhalefet politikası izleme şansına sahipken sadece 8 gün görerek, facia haberini en düşük yoğunlukla gündemine alan gazetelerden biri oldu.

Tablo 5: Olayın gazetelerde yer aldığı gün sayısı

4.Sonuç

Bu çalışmada, gazetelerin yayın politikalarının, gazete sahiplerinin iktidarla ilişkileri doğrultusunda nasıl şekillendiğini; ve bu çıkar ilişkisinin, bir haberin çerçevesi biçiminden gündemde tutulma sıklığına kadar editöryal sürece müdahalesini gözlemlemek amacıyla, ulusal yayın yapan gazetelerin birinci sayfalarında yer alan Ermenek faciası haberleri üzerine içerik analizi yapıldı. Örneklem belirlenirken, haftalık satış adedi 25.000'in üzerinde olan gazetelerden (tablo 1), spor ve bulvar gazetelerinin yanı sıra, aynı yayın grubuna ait gazetelerden satış rakamı düşük olanlar liste dışı kaldı. 22 ulusal gazeteden oluşan örneklemde, haber dilinde kullanılan anahtar kelimelerin kullanım sıklığı ve gazetelerin araştırma referans periyodu süresince Ermenek faciasının kaç gün ilk sayfada görüldüğü incelendi.

Çalışmada, kullanım sıklığının ölçüldüğü kelimeler ve kelime grupları şunlardır: "kaza" ve "facia" (tablo 2), "katil", "katliam", "iş cinayeti" (tablo 3), "iş güvenliği" ve ihmali" (tablo 4). Bu kelime ve kelime gruplarıyla, Ermenek'te yaşanan olayı, gazetelerin nasıl tanımladığına (kaza, facia), olayın olası faillerinin ne ölçüde suçlandığına (katil, katliam, iş cinayeti), iş güvenliğine dair ihmallerin sorgulanıp sorgulanmadığına (iş güvenliği, ihmali) dair bir sonuca varılmaya çalışıldı. Bununla beraber, örneklemde yer alan gazetelerin, araştırma referans periyodu dahilindeki üç haftalık süreçte Ermenek faciasını kaç gün ilk sayfadan gördüğü hesaplandı (tablo 5).

Veriler incelendiğinde, yer yer beklenen sonuçlar ile karşılaşılsa da, anahtar kelimelerin kullanım sıklığının ve gazetelerin olayı gündemde tutma süresinin, hükümete muhalif gazeteler ile sahiplik ilişkileri üzerinden hükümeti destekleyen gazeteler arasında farklı bir oranda ilerlemediği görüldü. Örneğin, Yeni Şafak, Sabah, Star gibi gazetelerin "facia" kelimesini (tablo 2) kullanım sıklığı; Star, Sabah ve Güneş gazetelerinin "iş güvenliği"nden (tablo 4) söz etmekten kaçınmaması; Yeni Şafak, Star ve Güneş gazetelerinin Ermenek faciasını gündemde en uzun süre tutan gazeteler arasında yer alması gibi veriler, çalışmanın başında beklenmeyen sonuçlardandı.

Buradan hareketle, içerik analizinde kullanılan kelimelerin yanı sıra, kullanılan diskurun ve hikaye kurgusunun nasıl yapılandırıldığını incelemek amacıyla, bu örneklem üzerinde detaylı bir söylem analize ihtiyaç olduğu saptandı. Böylece, içerik analiziyle elde edilen sonuçların, hipotezin genelini çürütebilme sebebinin, yine bilimsel bir çalışmayla incelenebileceği düşünüldü. Sonuç olarak, haber metninin, yandaşlığın

hangi düzeyde olduğunu belirleyen temel alan olduğu görüşüyle (Potter, 2005, s. 118), örnekleme yer alan metinlerin farklı analiz yöntemleriyle çapraz incelenmesinin, daha sağlıklı bir sonuç vereceği kanısı güçlendi.

Farklı metin okumalarının kamuoyu algısı üzerindeki rolünün önemi, haber metinlerine dair bir içerik analizinin yapıldığı bu çalışmanın gerekli olduğunu düşündürten ana faktörlerden biridir. Günümüzde, medyanın gündem belirleme ve algı yaratma konusundaki işlevi bir yana, demokratik toplumlar için medyanın rolü, sorumluluk alanı, etik değerleri, söz edilen tüm bu teorilerin çok uzağında, idealize edilmiş, örneğine çok nadir rastlanan bambaşka bir alan görülür. Var olan iktidarı, hegemonyayı denetleyici rolü, egemeni sorgulayan bir kamusal alan yaratmadaki önemi, egemene karşı halkın çıkarını gözetten tutumu, egemenin sakladığı gerçekleri yine yönetilenlerin çıkarı doğrultusunda su yüzüne çıkarmadaki yükümlülüğü ana akım basın başta olmak üzere medyanın ezici çoğunluğunda rastlanması zor olan özelliklerdir. Öyle ki, toplumsal dinamikleri değiştirme potansiyeline sahip medyada (Binark & Gencel Bek, 2010, s. 157), kamuoyunun neyi bilmesi gerektiğinden daha çok, işini korumakla ilgilenen gazetecinin, medya sahiplerinin çıkarlarını gözetmesi kaçınılmaz bir tutumdur (Jensen, 1997, s. 12-15). Bu bağlamda, iyi niyetli bir çözüm önerisi olarak; iktidar ilişkileri üzerinde bir reforma gitmenin ütopyik olduğu günümüzde, en azından ana motivasyonu gençlerin hegemonya ilişkilerine ve iktidar yapısına eleştirel bir gözle bakmalarını sağlamak olan medya okuryazarlığı eğitimi gibi girişimler küçük de olsa, gerçekler üzerine yapılandırılmış bir kamuoyu algısına, sorgulama ve hesap sorma hakkının farkında olan vatandaş bilincine bir nebze de olsa kapı aralayabilir.

Kaynakça

Anderson, B. (1991). *Imagined Communities: Reflections On The Origin And Spread Of Nationalism*. London: Verso Publication.

BİK, R. (2014, Kasım 30). *Tiraj Raporu*. Retrieved Ocak 10, 2015, from BİK Web sitesi: <http://www.bik.gov.tr/istanbul/kasim-2014-tiraj-raporu/>

Billig, M. (1995). *Banal Nationalism*. London UK: Sage Publication.

Binark, M., & Gencel Bek, M. (2010). *Eleştirel Medya Okuryazarlığı Kuramsal Yaklaşımlar Ve Uygulamalar*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Chomsky, N., & Herman, E. (1988). *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*. London: Pantheon Books.

Freire, P., & Horton, M. (1990). *We Make The Road By Walking: Conservations on Education and Social Change*. Philadelphia, USA: Temple University Press.

Jensen, C. (1997). *20 Years of Censored News*. New York: Seven Stories Press.

McCombs, M. E. (2004). *Setting the Agenda: The Mass Media and Public Opinion*. Malden MA: Blackwell Pub.

McCombs, M., & Reynolds, A. (2002). News Influence On Our Pictures Of The World. In J. Bryant, D. Zillman, & M. (. Oliver, *Media Effects: Advances In Theory And Research* (pp. 1-19). London: Lawrance Erlbaum Associates.

McLeod, J. M., & Kosicki, G. M. (2009). Political Communication Effects. In J. Bryant, D. Zillman, & M. (. Oliver, *Media Effects: Advances in Theory and Research* (pp. 228-251). New York: Routledge.

Nisbet, M. C. Agenda building. In W. Donsbach, *The International Encyclopedia of Communication* (Vol. 1). Oxford UK: Balckwell.

Potter, W. J. (2005). *Media Literacy* (3th Edition ed.). Thousand Oaks: Sage Publication.

Thompson, J. B. (2009). Kitle İtişimi, Simgesel Mallar ve Medya Ürünleri. In A. Giddens, & A. Giddens (Ed.), *Sosyoloji Başlangıç Okumaları* (G. Altaylar, Trans., 2nd Edition ed., pp. 418-422). İstanbul: Say Yayınları.